

Almedalen 2015

Äldreomsorgspriset 2015

Det nya åldrandet

– hur ny teknik kan förbättra dagens och framtidens äldrevård

I samband med att Takeda delade ut årets Äldrepris arrangerades ett panelsamtal som handlade om hur ny teknik och nya innovationer ska komma de äldre till godo. Medverkande, för att slå hål på myterna om äldre och digital teknik var bland flera Sveriges äldsta bloggare, Dagny Carlsson, 103 år.

Vid 99-års ålder tog hon en datorkurs med målet att lära sig blogga. När hon fyllde 100 år fick hon en dator av sin syster och startade då bloggen minsida123/bojan. Där skriver hon om allt möjligt; livet, sitt intresse för odling och ibland även kåserier. Det går av bara farten, säger Dagny och tillägger att hon är ganska humoristisk. Det undgick ingen som var på plats på Furillen och fick ta del av Dagnys fantastiska berättelser. Men man måste ha självförtroende för att komma igång med ny teknik, säger hon och det största hindret för att inte komma igång med ny teknik är rädsla. Hennes tips är att se datorn som en trevlig kompis. Dagny är en fascinerande person och får många förfrågningar om att delta i olika sammanhang. Anledningen till att hon åker runt som en jojo, säger hon, är för att hon tycker det är viktigt att vi i Sverige tänker mer på de äldre.

”Det är inte bara de yngre som ska räknas, utan även de äldre måste också kunna ta plats. Man är inte dum i huvudet bara för man är äldre. Man kan om man vill och de äldre är kapabla om de får förtroendet”, säger Dagny Carlsson.

En viktig fråga som lyftes under kvällen var hur ny teknik kan förbättra dagens och framtidens äldrevård. Dag Forséns, IT-entreprenör på Hälsans nya verktyg, budskap var att teknik kan förenkla och förgylla människors vardag, oavsett om man är gammal eller ung. Men det är ibland svårt att ta till sig det nya. Tidigare har användningen av digitala verktyg varit ganska låg bland de äldre, men idag är många 80-åringar helt digitala. Exempelvis är efterfrågan på ny teknik nästan lika stor i åldern 60-69 år som 16-29 år. I Norrköping har Hälsans nya verktyg (de) ett så kallat ”living lab” där 500 personer i åldern 80+ får testa och utvärdera ny teknik.

”Äldre har stor nytta av den teknik som finns, både idag och imorgon. Många äldre är medvetna om de praktiska och de enkla lösningarna som kan underlätta vardagen och göra livet rikare när kroppen inte vill vara med längre”, sa Dag Forsén och tillade att det idag finns ett större sug efter att veta mer och det skapar ett annat tryck från den här åldersgruppen och det är bra.

Teknik är något oerhört kraftfullt och användbart i olika sammanhang.

”Sen kan man ju fråga sig varför det är så underutvecklat på vissa områden. En 88-årig kvinna som brukar Skypa med sin son i San Fransisco vill, men kan inte Skypa med hemtjänsten

här hemma.”, sa Anders Ekholm, vice vd, Framtidsinstitutet och fortsatte:

”Vi vill ju alla klara oss själva och inte ställa till besvär. Till exempel kan man tänka att kroppsliga begränsningar som kommer med stigande ålder skulle kunna kompenseras med ny teknik.”

Han sa också att de allra flesta har nog hellre en robot som duschar en eller torkar en i baken än en annan, främmande människa. Däremot vill man ju gärna umgås och prata med andra människor, men det är en annan sak. Man vill ha kvalitet på de mänskliga mötena. Och det är viktigt att vi i debatten också diskuterar de mänskliga mötena. Äldres ensamhet är en viktig orsak till ohälsa. Ny teknik underlättar ju inte bara vardagen för patienterna, utan även vård- och omsorgspersonalens arbete kan underlättas av ny teknik. Som exempel tog han att idag åker många inom hemtjänsten väldigt långt bara för att

”Enligt definition är man äldre redan när man är 67 år, men så är det ju inte längre och där behöver vi tänka nytt och förändra oss, även kommuner och landsting.”, sa Hans Winberg, generalsekreterare på Leading Health Care.

Han pratade även om värdebaserad vård och sa att ett värde får vi först när vi får ihop resurserna som skapar värde, men där är vi inte eniga och för att komma dit måste vi prata värderingar. Som det ser ut idag så fungerar inte de system vi har inom vården. ”Både höger och vänstertrafik är bra, bara man är överens.”, sa Hans Winberg och menade att vi just nu är vi inne i ett paradigmskifte.

snabbt titta till de äldre. Då kanske en installerad kamera där hemma är ett bättre alternativ än att exempelvis åka 13 mil.

Men det är viktigt att det sker på individens villkor. Man ska inte pracka på de äldre en lösning. Alla är olika.”, säger Anders Ekholm.

Daniel Forslund, innovationslandstingsråd, SLL, höll med om att landstingen inte alltid tänker ny teknik. Tekniken måste användas på nya sätt och vi måste bryta vissa fördomar, till exempel att ny teknik inte är till för de äldre. Vi måste också ta reda på vad som står i vägen för nya lösningar. Idag bygger man Berlinmurar kring vården. Det går nästan inte ens att ringa sjukvården idag. Man kanske skulle kunna använda

Skype mer? Man kanske inte alltid vill träffa en läkare, man kanske vill ha en videokonsultation? Det får man inte idag för det får vårdgivare inte betalt för. Det måste vi också diskutera – vad är en tillgänglig vård? Att upphandla på ett nytt sätt var ett förslag Daniel Forslund hade och tillade att vi måste öppna upp vården och fråga:

”Vi är bra på det här - vad är vården bra på? Hur samarbetar vi? Idag är vården ett stort väntrum. Vi måste möjliggöra för att nya innovationer kommer vården till del.”

Även Annika Remaeus, verksamhetschef, Innovation Akademiska vid Akademiska sjukhuset i Uppsala, höll med om att det går för långsamt att införa nya innovationer i vården idag. Man behöver mod och ha professionen med sig för att kunna införa förändringar. Vi måste också synliggöra behovet och se patienterna som en resurs, sa hon och hänvisade bland annat till det digitala armband som hon och många med henne bär. Där får de reda på mycket om sin hälsa. Det skulle kunna vara ett exempel på hur ny teknik skulle kunna vara ett arbetsverktyg mellan patienten och vården.

Takeda delade även ut årets Äldrepris under kvällen. I år gick det till Kurt Boman, professor i medicin vid Västerbottens läns landsting, Umeå universitet. Priset fick han för sina insatser inom telemedicin och för att med stort engagemang och drivkraft ha bidragit till att utveckla sjukvården med ny teknik som gagnar såväl patienter som sjukvård. För att säkert kunna ställa en hjärtsviktsdiagnos behövs en ultraljudsundersökning av hjärtat. Det kräver specialistkompetens som kan vara svår att tillgå på platser där man har långt till närmsta sjukhus. Det gör att många idag går utan fastställd diagnos och får inte rätt behandling. Kurt Boman har utvecklat en fjärrstyrd robotarm som gör undersökningen på distans. Robotarmen sätts mot patientens bröstorg och styrs via nätet med hjälp av en joystick. Bilden av hur hjärtat jobbar strömmas i realtid till skoterskan, som kan kommunicera med patienten via webbkamera. Systemet är mycket uppskattat av patienterna

och har uppmärksammats internationellt. Utvecklingen inom telemedicin har gjort det enklare för patienten att följa upp sin behandling, hantera sin medicin och kontrollera sina sjukdomar och samtidigt rapportera status till sjukvården. Blodtryck, blodsocker och kontroll av blodförtunnande be-

handling är några exempel på egenkontroll med telemedicin. Den dagliga hanteringen av sjukdomen blir bättre och därmed också vården, menade Kurt Boman och tillade:

– Det är inte bara livet för alla patienter som underlättas med telemedicin, utan det är även ett hjälpmedel för sjukvården.

Sjukvårdspersonalen samlar in information, får kontroll på hur patienten mår under behandlingen och kan sedan följa upp på ett bra sätt. Men ännu används tekniken inte fullt utan det tar tid att föra in nya rutiner och det finns en tröghet i offentliga institutioner som gör att det går långsamt - det är en utmaning.

Årets jury bestod av Ulf Lindberg, näringspolitisk chef, Almega, Åsa Moberg, journalist och författare, Hans Winberg, generalsekreterare Leading Health Care, samt Mikael Sekund, Public Affairs Manager, Swedbank. Prisutdelare var Daniel Forslund, innovationslandstingsråd, SLL.

Moderator under kvällen var Anna Dyhre.

Daniel Forslund (innovationslandstingsråd, SLL), Kurt Boman (pristagare) och Linn Mandahl Skepp (vd, Takeda).

